

Τί είναι η νοερά και καρδιακή προσευχή; (Γέροντας Γεώργιος Καψάνης, Προηγούμενος Ι.Μ. Οσίου Γρηγορίου († 2014))

/ [Πεμπτουσία](#)

Η μνήμη του Θεού στον άνθρωπο φανερώνει κοινωνία με τον Θεό και άρα είναι σαν προσευχή. Ο αγώνας για την συνεχή επίκληση του αγίου Ονόματος του Χριστού με την ευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με τον αμαρτωλόν», ανανεώνει συνεχώς στον άνθρωπο την μνήμη του Θεού και την κοινωνία με τον Θεό. Γι' αυτό και ο Απόστολος Παύλος έγραφε στους Θεσσαλονικείς: «Αδιαλείπτως προσεύχεσθε».

Με την μνήμη του Θεού και την προσευχή ο άνθρωπος φανερώνει την αληθινή ευγένεια της φύσεώς του, που είναι μεθόριο μεταξύ ορατού και αοράτου κόσμου και «ζώνον θεούμενον». Ξεπερνά την φυσική αναγκαιότητα, εκτείνει την ύπαρξή του μέχρι τον Θεό, αισθάνεται ελεύθερος από ό,τι τον κρατά αιχμάλωτο στην γη.

Για να είναι όμως η προσευχή αληθινή, πρέπει να είναι προσευχή του όλου ανθρώπου και όχι μόνον των χειλέων ή μόνον του νου ή μόνον της καρδιάς.

Τελεία προσευχή είναι η νοερά και συγχρόνως καρδιακή. Ο νους προσεύχεται μέσα

από την καρδιά, που είναι το κέντρο της υπάρξεως. Δηλαδή ο όλος άνθρωπος από το βάθος του και το κέντρο του προσεύχεται εκπληρώνοντας την πρόσκληση του Θεού: «Αγαπήσεις Κύριον τον Θεόν σου εξ όλης της ψυχής σου και εξ όλης της καρδιάς σου και εξ όλης της ισχύος σου και εξ όλης της διανοίας σου και τον πλησίον σου ως εαυτόν». Ολόκληρος ο άνθρωπος προσφέρεται στον Θεό.

Γι' αυτή την προσευχή χρησιμοποιείται η μονολόγιστη ευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με τον αμαρτωλόν», που με την σύντομη επίκλησή της βοηθεί στην συγκέντρωση του νου και στο βύθισμα του νου στην καρδιά.

Οι άγιοι Πατέρες, οι λεγόμενοι νηπτικοί, από την πείρα τους έγραψαν για τον τρόπο και την μέθοδο αυτής της προσευχής. Υπάρχει μια συλλογή των έργων αυτών των αγίων Πατέρων, που λέγεται Φιλοκαλία. Και η λέξη φιλοκαλία είναι χαρακτηριστική. Με την νοερά και καρδιακή προσευχή ο πιστός ενώνεται με τον Θεό, θεάται τον Θεό, που είναι ό,τι ομορφότερο υπάρχει στον κόσμο, το υπέρτατο κάλλος.

Επειδή υπάρχει ο κίνδυνος να γίνει κάποια σύγχυση μεταξύ της καρδιακής προσευχής και των διαφόρων τρόπων διαλογισμού και προσευχής, όπως ασκείται στις ανατολικές θρησκείες, νομίζω ότι πρέπει να διευκρινίσω μερικά ζητήματα:

1. Όχι μόνον η μονολόγιστη ευχή, το «Κύριε Ιησού Χριστέ...», αλλά και κάθε προσευχή της Εκκλησίας, όπως η θεμελιώδης θεοπαράδοτος κυριακή προσευχή, το «Πάτερ ημών», πρέπει να είναι νοερά και καρδιακή, δηλαδή να βγαίνει από το βαθύτερο είναι μας.

2. Η απόκτηση του χαρίσματος της αδιαλείπτου νοεράς και καρδιακής προσευχής δεν είναι για μας τους ορθοδόξους κυρίως ζήτημα μεθόδου και τεχνικής, αλλά ζήτημα συντετριμμένης καρδιάς, δηλαδή καρδιάς που μετανοεί, πονάει για τις αμαρτίες της και ταπεινώνεται. Χωρίς αυτή την καρδιά καμιά μέθοδος και τεχνική της προσευχής, όπως η χρησιμοποίηση της εισπνοής και εκπνοής, δεν μπορεί να φέρει την αληθινή προσευχή.

3. Η καρδιακή και νοερά προσευχή προϋποθέτει την συμμετοχή μας στην ζωή της Εκκλησίας, στα Μυστήριά της, την τήρηση των εντολών του Θεού και την υπακοή σε πνευματικό πατέρα. Δεν είναι δηλαδή μια ατομικιστική – ιδιωτική προσέγγιση του Θεού. Μέσα στην Εκκλησία ο ταπεινός χριστιανός λαμβάνει την Χάρι του Θεού και αυτή η Χάρις ενεργεί μέσα του, με την ιδική του βέβαια συνεργασία και θέληση, την αληθινή προσευχή.

Τελειώνοντας στο θέμα της προσευχής θα ήθελα να πω ότι ο σημερινός άνθρωπος έχει κατ' εξοχήν ανάγκη από την προσευχή για να μπορεί να μη απορροφάται από τον σύγχρονο βαθύτατα υλιστικό τρόπο ζωής ξεχνώντας την θεοείδειά του, δηλαδή την θεϊκή καταγωγή και τον θεϊκό προορισμό του.

Ακόμη, για να μπορεί να κρατά την εσωτερική του ενότητα, ισορροπία και ειρήνη μέσα στην φοβερή διασπαστικότητα, ανισορροπία και εξωστρέφεια του συγχρόνου κόσμου. Για να μπορεί, έχοντας συνεχή την αίσθηση της παρουσίας και προνοίας του Θεού στην ζωή του, να μην «αγχώνεται», απελπίζεται και βιώνει τον κόσμο ως κενό και «μη-νόημα».

Με την συνεχή επίκληση του γλυκυτάτου και αγίου Ονόματος του Χριστού θα αισθάνεται τον Χριστό στην καρδιά του, θα αποφεύγει την αμαρτία, θα καλλιεργεί αισθήματα αγάπης για τον Θεό και τους ανθρώπους. Θα ειρηνεύει ο ίδιος και θα ειρηνεύει και τους ανθρώπους του περιβάλλοντός του.

Ας μου επιτρέψετε μια αδελφική συμβουλή από την πνευματική παράδοση του Αγίου Όρους: Όσο περισσότερες φορές την ημέρα με πόθο λέμε την ευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ...», τόσο πιο κοντά στον Θεό θα είμαστε και τόσο περισσότερη Χάρι και δύναμη θα λαμβάνουμε για να αντιμετωπίσουμε τις διάφορες δυσκολίες και πειρασμούς της ζωής.

(Πηγή: Αγιορειτική Μαρτυρία, τ. 2, σ. 72-74)